

სადმრთო ლიტურგია იოანე ოქროპირისა

Divine Liturgy of Saint John Chrysostom (in Georgian)

ლიტურგიის ამ ქართული ტექსტის გამოქვეყნების მიზანია უკეთესი ორიენტაცია მისცეს სადმრთო წირვაზე დამსწრე ქართველ იმიგრანტებს ჩრდილოეთ ამერიკის ეკლესიებში. ბევრი იმიგრანტი თავდაპირველად შეიძლება ვერ საუბრობდეს და არ ესმოდეს ის ენები, რომლებზედაც წირვა ტარდება შეერთებულ შტატებსა თუ კანადაში.

ჩრდილოეთ ამერიკის მართლმადიდებლური ეკლესიები მრავალენოვანნი არიან. უმეტესობა წირვას ატარებს ინგლისურად. სხვებში წირვა შეიძლება ტარდებოდეს ფრანგულად, ესპანურად, ბერძნულად, ეკლესიურ სლავონურად, უკრაინულად ან რუმინულად. ალასკაზე ზოგიერთ ეკლესიაში წირვის ნაწილი მაინც შეიძლება იყოს ადგილობრივ ენაზე: ალეუტი, თლინკიტი და სხვა. ეკლესიების უმეტესობაში მღვდლებსა და დიაკვნებს სულ მცირე ორ ენაზე მაინც შეუძლიათ ლოცვების წაკითხვა და შესაბამისად, ბევრგან წირვა ორ ან სამენოვანი შეიძლება იყოს.

რომელ ენაზეც არ უნდა მიმდინარეობდეს ლიტურგია, მართლმადიდებლური წირვა არსით აბსოლუტურად იგივეა და შინაარსით ერთია. განსხვავება სხვადასხვა ქვეყნისა თუ კუთხის ტრადიციებში მხოლოდ არსებობს

გარეგნული და რიტუალური ხასიათისა. ასეთი გარეგნული განსხვავებანი გამოხატავს ღვთაებრივი წირვის უკეთ ადაპტაციას ადგილობრივი მოთხოვნილებებისადმი. ჩრდილოეთ ამერიკის მართლმადიდებლობა ჩამოყალიბდა ძირითადად მოსკოვისა და კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოთა გავლენით, მაგრამ სხვა ქვეყნებიდან ჩამოსულმა იმიგრანტებმაც თავიანთი ტრადიციები და წეს-ჩვეულებანი ჩამოიტანეს. შეუძლებელია ყველა ამ მცირე რიტუალური განსხვავების აღწერა ამიტომ ქვემოთ შენიშვნებში ძირითადად მითითებულია დიდი და მნიშვნელოვანი განსხვავებანი საქართველოში ზოგადად დამკვიდრებული წირვის წესისგან.

წირვის ქართული ტექსტი და ზოგიერთი თანმხლები შენიშვნა აღებულია შემდეგი გამოცემის ლიტურგიის ტექსტიდან: *მწუხრისა და ცისკრის ლოცვათა და წირვის განმარტებანი*, თბილისი: ანჩისხატის სახელობის ეკლესია, 2008. შენიშვნებში ეს წყარო შემოკლებით მოხსენიებულია როგორც 'ანჩისხატი, 2008.'

შენიშვნების ნაწილი და კომენტარი დაურთო და ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა დიაკონმა ლაშა ჭარტურიძემ, წმიდა იაკობ ალასკელის ეკლესია, ნორთფილდი, ვერმონტი, შეერთებული შტატები.

სადმართო ლიტურგია იოანე ოქროპირისა

კვეთის (პროსკომედიის)¹ დასრულების შემდეგ, იხსნება კრეტსაბმელი² და დიაკონი უკმევს ჯერ ტრაპეზს,³ შემდეგ საკურთხეველს და ტაძარს, სამღვდელოებისა და მრევლის ჩათვლით.

კმევას თან ახლავს 50-ე ფსალმუნისა და ტაძრის ტროპარის კითხვა.

დიაკონი გამოდის სამეფო კარის წინ და იწყება

კათაკმეველთა⁴ ლიტურგია

დიაკონი: გვაკურთხენ, მეუფეო.

მღვდელი: კურთხეულ არს მეუფება მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, აჟ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ!

დიდი კვერექსი⁵

დიაკონი: მშვიდობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ.⁶

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

¹ კვეთა (პროსკომედია) არის სადმართო ლიტურგიის პირველი ნაწილი, რომელიც შედგება საკურთხეველში. მას ატარებს ის ღვთისმსახური (ეპისკოპოსი ან მღვდელი) რომელიც ლიტურგიას ზეიმობს, დიაკონის დახმარებით.

² ფარდა რომელიც საკურთხეველს ჰყოფს ტაძრისგან.

³ საკურთხეველში მდგარი ნაკურთხი და მირონცხებული მაგიდა.

⁴ კათაკმეველთა ანუ მოსანათლავთა. ეს არის სადმართო ლიტურგიის მეორე ნაწილი. მოსანათლავნი ისტორიულად ლიტურგიის ამ ნაწილს ესწრებოდნენ.

⁵ კვერექსი — განვრცობილი, გახანგრძლივებული ლოცვა.

⁶ დიაკონი ლოცვებს კითხულობს მრევლის სახელით. დიაკონის არყოფნის შემთხვევაში მის ლოცვებს წაიკითხავს მღვდელი, გარდა დიაკონის იმ ლოცვებისა, რომელთაც მღვდელთან დიალოგის სახე აქვს.

დიაკონი: ზე გარდამო მშვიდობისა და ცხოვრებისათვის სულთა ჩვენთასა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: მშვიდობისათვის ყოვლისა სოფლისა, კეთილად დგომისათვის წმიდათა ღვთისა ეკლესიათა და ყოველთა ერთობისათვის, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: წმიდისა ამის სახლისათვის, სარწმუნოებითა, სასოებითა და შიშითა ღვთისათა შემავალთა ამას შინა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: უწმიდესისა და უნეტარესისა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს–პატრიარქისა და მცხეთა–თბილისის მთავარეპისკოპოსისა, დიდისა მეუფისა, მამისა ჩვენისა ილიასათვის,⁷ მიტროპოლიტთა, მთავარეპისკოპოსთა, ეპისკოპოსთა, პატიოსან მღვდელთა, ქრისეტს მიერ დიაკონთა და ყოვლისა სამღვდელთა დასისა და ერისა მათისათვის, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: ღვთისდაცულისა ერისა ჩვენისა, მთავრობისა⁸ და მხედრობისა მისისათვის, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: თანამბრძოლებისათვის და დამორჩილებისა ქვეშე ფერხთა მათთა ყოველთა მტერთა და მბრძოლთა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

⁷ ყველა სამღვდელოება და მრევლი მოიხსენიებს თავის მმართველ მეუფეს.

⁸ 'შეერთებულ შტატებში მოიხსენიებენ 'პრეზიდენტს' და 'სამოქალაქო ხელისუფლებას,' კანადაში – 'პრემიერ–მინისტრს' ანდა 'დედოფალს' (იგულისხმება ინგლისის დედოფალი, რომელიც ფორმალურად კანადის სახელმწიფოს მეთაურია).

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: სამეუფოსა ქალაქისა ამის ჩვენისა⁹ და ყოვლისა ქალაქებისა და სოფლებისათვის და სარწმუნოებით მკვიდრთა მათ შინა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: კეთილშეზავებისათვის აერთასა, კეთილ გამოღებისათვის ნაყოფთა ქუეყანისათა და ჟამთა მშვიდობისათვის, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: მენავეთა, მოგზაურთა, სნეულთა, მშრომელთა, ტყვეთა ხსნისა და ცხოვრებისა მათისათვის, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: ხსნად ჩვენთა ყოვლისაგან ჭირისა, რისხვისა და იწროებისა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალებ და დაგვიცვენ ჩუენ, ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: ყოვლადწმიდისა, უხრწნელისა, უფროსად კურთხეულისა, დიდებულისა დედოფლისა ჩუენისა ღვთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა, და ყოველთა წმიდათა მომხსენებელთა, თავნი თვისნი და ურთიერთარს და ყოველი ცხოვრებაი ჩვენი ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შევკედროთ.

გუნდი: შენ უფალო.

⁹ თუ მონასტერში ტარდება ლიტურგია: „...წმიდისა ამის მონასტრისა.“

მღვდელი: რამეთუ შუენის შენდა ყოველი დიდება, პატივი და თაყვანისცემა, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.¹⁰

გუნდი: ამინ!

პირველი ანტიფონი¹¹

გუნდი: აკურთხევს სული ჩემი უფალსა, კურთხეულ ხარ შენ უფალო.

მედავითნე: კითხულობს 102-ე ფსალმუნს.¹²

გუნდი: დიდება, აწ და...

აკურთხევს სული ჩემი უფალსა და ყოველი გონება ჩემი სახელსა წმიდისა მისსა. კურთხეულ ხარ შენ, უფალო.

პირველი მცირე კვერეჟი

დიაკონი: მერმე და მერმე მშვიდობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალებ და დაგვიცვენ ჩვენ, ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: ყოვლადწმიდისა, უხრწნელისა, უფროსად კურთხეულისა, დიდებულისა დედოფლისა ჩუენისა ღვთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა, და ყოველთა წმიდათა მომხსენებელთა, თავნი თვისნი

¹⁰ ტრადიციულად ამ ასამაღლებელით მღვდელი აბოლოებს ლოცვას, რომელსაც ამბობს ჩუმად. ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციაში მღვდელი ამას და თითქმის ყველა სხვა ლოცვას ამბობს ხმამაღლა. ძირითადი მიზანი ხმამაღლა ლოცვების თქმისა არის მორწმუნეთათვის და კათაქმველთათვის უკეთესი ახსნა იმისა, თუ რას ევედრებიან უფალს.

¹¹ საეკლესიო გალობის ფორმა. ლიტურგიაზე გალობენ სამი სახის ანტიფონს: სადღესასწაულო, გამომსახველობითი და ყოველდღიური.

¹² ჩრდილოეთ ამერიკაში, როგორც წესი, ფსალმუნს ან მის ნაწილს გალობს გუნდი.

და ურთიერთარს და ყოველი ცხოვრებაი ჩვენი ქრისტესა ღმერთსა ჩვენსა შევკედროთ.

გუნდი: შენ უფალო.

მღვდელი: რამეთუ შენი არს სიმტკიცე, და შენი არს სუფევა და ძალი და დიდება, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ!

გუნდი: დიდება მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა.

მეორე ანტიფონი

მედავითნე: აქებს სული ჩემი უფალსა, ვაქებდე უფალსა ცხოვრებასა ჩემსა, უგალობდე ღმერთსა ჩემსა, ვიდრემდის ვიყო მე...

გუნდი: მხოლოდშობილი ძე და სიტყვა ღმერთისა უკვდავი არსებაი!... (დიდ საუფლო და საღვთისმშობლო დღესასწაულებზე იგალობება სადღესასწაულო ანტიფონები).

მეორე მცირე კვერეჟი

დიაკონი: მერმე და მერმე მშვიდობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალებ და დაგვიცვენ ჩუენ, ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: ყოვლადწმიდისა, უხრწნელისა, უფროსად კურთხეულისა, დიდებულისა დედოფლისა ჩუენისა ღვთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა, და ყოველთა წმიდათა მომხსენებელთა, თავნი თვისნი და ურთიერთარს და ყოველი ცხოვრებაი ჩვენი ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შევკედროთ.

გუნდი: შენ უფალო.

მღვდელი: რამეთუ სახიერი და კაცთმოყვარე ღმერთი ხარ და შენდა დიდებას აღვავლენდეთ, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ!

გუნდი (გალობს იესოს ქადაგებას ნეტარების შესახებ მათეს სახარებიდან (5: 3–12)):

ნეტარ იყვნენ გლახაკნი სულითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა,
ნეტარ იყვნენ მგლოვარენი გულითა, რამეთუ იგინი ნუგეშინისცემულნი იქმნენ,

ნეტარ იყვნენ მშვიდნი, რამეთუ მათ დაიმკვიდრონ ქვეყანაი,
ნეტარ იყვნენ რომელთა ჰშიოდის და სწყუროდის სიმართლისთვის,
რამეთუ იგინი განძენ,

ნეტარ იყვნენ მოწყალენი, რამეთუ იგინი შეიწყალნენ,
ნეტარ იყვნენ წმიდანი გულითა, რამეთუ მათ ღმერთი იხილონ,
ნეტარ იყვნენ მშვიდობისმოყვარენი, რამეთუ იგინი პედ ღმრთისად იწოდნენ,

ნეტარ იყვნენ დევნულნი სიმართლისათვის, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა,

ნეტარ იყვნეთ თქვენ, რაჟამს გყუედრიდნენ და გდევნიდნენ და თქუან ყოველი სიტყვაი ბოროტი თქვენდა მიმართ სიცრუვით ჩემთვის,

გიხაროდნენ და მხიარულ იყვნით, რამეთუ სასყიდელი თქვენი ფრიად არს ცათა შინა.

დიდებაი. აწდა...

მედავითნე ჩაურთავს თითოეულ მუხლს ე.წ. „მომიხსენენის“ მუხლებს პარაკლიტონიდან და სადღესასწაულოდან.

მცირე გამოსვლა

დიაკონი და მღვდელი ასრულებენ მცირე მეტანიას, ემთხვევიან წმიდა ტრაპეზს, მღვდელი – წმიდა სახარებას, შემდეგ იგი გადასცემს მას დიაკონს,

რომელიც ემთხვევა სახარებასა და მღვდლის მარჯვენა ხელს. ორივენი გამოდიან საკურთხევის ჩრდილოეთის კარიდან.

მღვდელი აღავლენს საიდუმლო ლოცვას აღსავლის კარის წინ: მღვდელი ევედრება უფალს აკურთხოს და წმიდა ჰყოს მათი შესვლა და წარმოუგზავნოს ანგელოზნი ღირსეული მსახურებისათვის.¹³

შესვლა სახარებით

დიაკონი: სიბრძნით აღემართენით.

შესვლად

გუნდი: მოვედით თაყვანის ვცეთ და შეუვრდეთ ქრისტესა, გვაცხოვნენ ჩვენ მეო ღმრთისაო, წმიდათა შორის საკვირველო, მაგლობელნი შენნი, ალილუია.¹⁴

ტროპარ–კონდაკები

მედავითნე კითხულობს ტროპარ–კონდაკებს კვირისა ან დღისა და იმ წმიდანებისა, რომელთა ხსენებასაც აღნიშნავს წმ. ეკლესია ლიტურგიის შესრულების დღეს.

მღვდელი საკურთხეველში კითხულობს საიდუმლო ლოცვას – შეიწიროს უფალმა ცოდვილთაგან აღვლენილი სამ–წმიდა გალობა, რომ შეუნდოს მორწმუნეებს ყოველგვარი ცოდვა.

დიაკონი¹⁵ (მაცხოვრის ხატის წინ დგას და ამბობს): უფალო, აცხოვნე კეთილმსახურნი და ისმინე ჩუენი.

გუნდი იმეორებს.

¹³ ჩრდილოეთ ამერიკაში ზოგიერთ ეკლესიაში მღვდელი მცირე შესვლის ლოცვას ამბობს ხმამაღლა.

¹⁴ დღესასწაულებსა და კვირა დღეებში „წმიდათა შორის საკვირველოს“ ნაცვლად იგალობება „აღდგომილო მკვდრეთით.“ ზოგ დღესასწაულს სპეციალური საგალობელი აქვს შესვლად (მაგალითად, აღდგომას).

¹⁵ დიაკონისა და გუნდის ამ ლოცვას სხვადასხვა სახე შეიძლება ჰქონდეს სხვადასხვა ეროვნული ტრადიციით.

დიაკონი: უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

მღვდელი (წარმოთქვამს ასამაღლებელს): რამეთუ წმიდა ხარ ღმერთო ჩუენო და შენდა დიდებასა აღვაკლებთ, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, აწ და მარადის...

დიაკონი (ხალხისკენ შემობრუნდება სამხრეთიდან ჩრდილოეთისკენ, შემოწერს რა გინგილით ნახევარწრეს, მღვდლის დაწყებულს დაასრულებს): და უკუნითი უკუნისამდე (და შედის საკურთხეველში).

გუნდი: ამინ.

გუნდი: წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკვდაო შეგვიწყალებ ჩუენ (3-გზის). დიდება მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ. წმიდაო უკვდავო, შეგვიწყალებ ჩვენ. წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკვდავო შეგვიწყალებ ჩუენ.¹⁶

მღვდელი კითხულობს საიდუმლო ლოცვას.

დიაკონი: ბრძანე, მეუფეო (ორივე ემთხვევა წმიდა ტრაპეზს, მღვდელი სახარებასაც და ორივე მიდიან მაღალ დასაჯდომელთან).

მღვდელი: კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა.

დიაკონი: ეკურთხე, მეუფეო, მაღალი დასაჯდომელი.

მღვდელი: კურთხეულ ხარ საყდართა ზედა დიდებისა და მეუფებისა შენისა, მჯდომარე ქერუბიმთა ზედა, ყოვლადვე აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე (გადასახავს პირჯვარს და დადგება მაღალ დასაჯდომელთან).

¹⁶ “წმიდაო ღმერთო” ნაცვლად ქრისტეშობას, ნათლისღებას, აღდგომასა და სულთმოფენას, ლაზარესა და დიდ შაბათს იგალობება „რაოდენთა ქრისტეს მიერ ნათელ-გვიღებებს და ქრისტე შეგვიმოსიეს, ალილუია;“ ხოლო ჯვრის თაყვანისცემის დღესასწაულზე კი „ჯვარსა შენსა თაყვანის ვცემთ...“

სამოციქულო და სახარება

დიაკონი: მოხედენ!

მღვდელი: მშვიდობა ყოველთა.

მედავითნე: და სულისათა შენისათანა.

დიაკონი: სიბრძნით.

მედავითნე: წარდგომა ფსალმუნი დავითისი ხმა... (მედავითნე და გუნდი გალობენ ლიტურგიის 8 ხმათაგან ერთს):¹⁷

ხმა 1-ლი: იყავნ, უფალო, წყალობა შენი ჩვენ ზედა, ვითარცა ჩვენ შენ გესავთ.

მუხლი: იხარებდეთ, მართალნი, უფლისა მიმართ და წრფელთა შუენის ქება.

ალილუია: ღმერთო, რომელი ეძიებ შურსა ჩემსა და დაამორჩილენ ერნი ჩემ ქვეშ.

მუხლი: განადიდებ ცხოვრება მეუფისა და ყოფად წყალობა ცხებულისა მისისა თანა დავითის თანა ნათესავისა მისისა თანა უკუნისამდე.

ხმა მე-2: ძალ ჩემსა და საგალობელ ჩემდა უფალი და მეყო მე იგი მაცხოვარ.

მუხლი: სწავლით განმსწავლა მე უფალმან და სიკვდილს არა მიმცნა მე.

ალილუია: შეისმინენ შენნი უფალმან დღესა ჭირისა შენისასა შემწე გეყავნ შენ სახელი ღვთისა იაკობისი.

მუხლი: უფალო, აცხოვნე მეფე და ისმინე ჩვენი დღესა მას, რომელსაცა გზადოდით შენ.

ხმა მე-3: უგალობდეთ ღმერთსა ჩვენსა, უგალობდეთ, უგალობდეთ მეუფესა ჩვენსა, უგალობდეთ.

მუხლი: ყოველთა წარმართთა აღიტყველენით ხელნი თქუენნი, ღაღადებდით ღვთისა მიმართ ხმითა სიხარულისათა.

¹⁷ ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციით ამ დროს დიაკონი აკმევს. ასევე შეიძლება იყოს საქართველოს ეკლესიაში, ოღონდ ქართული ტექსტი ამას არ ახსენებს (ანჩისხატი, 2008).

ალილუია: შენ უფალო, გესავ, ნუ მრცხვენებინ მე უკუნისამდე.

მუხლი: მეყავნ მე ღმერთ მფარველ და სახლ შესავედრებელ ცხოვრებისა ჩემისა.

ხმა მე-4: ვითარ განდიდნეს საქმენი შენნი, უფალო და ყოველივე სიბრძნით ჰქმენ.

მუხლი: აკურთხევს სული ჩემი უფალსა, უფალო ღმერთო ჩემო, განსდიდენ ფრიად.

ალილუია: გარდააცუ და წარემართე და სუფევდი, ჭეშმარიტებისთვის და სიმშვიდესა და სიმართლისა.

მუხლი: შეიყვარე სიმართლე და მოიძულე უსჯულოება.

ხმა მე-5: შენ, უფალო, მიცვენ ჩუენ და დამიმარხენ ჩუენ, ამიერ თესლისგან და მიუკუნისადმე.

მუხლი: მაცხოვრე მე, ღმერთო, რამეთუ მოაკლდა წმიდა.

ალილუია: წყალობათა შენდა უფალო, უკუნისამდე უგალობდე და თესლითი თესლამდე მიუთხოვობდე ჭეშმარიტებასა შენსა პირითა ჩემითა.

მუხლი: რამეთუ ვსთქუ: წყალობა აღეშენოს და ცათა შინა განემზადოს ჭეშმარიტება შენი.

ხმა მე-6: აცხოვრე უფალო ერი შენი და აკურთხე სამკვიდრებელი შენი.

მუხლი: შენდამი უფალო ხმა ვყავ, ღმერთო ჩემო, ნუ დასდუმნები ჩემგან.

ალილუია: რომელი დამკვიდრებულ არს შეწევნითა მაღლისათა, საფარველსა ღვთისა ზეცათასა განისუენოს.

მუხლი: რქვას უფალსა: ხელის-აღმპრობელი ჩემი ხარ შენ და შესავედრებელი ჩემი, ღმერთი ჩემი და ვესავ მას.

ხმა მე-7: უფალმან ძალი ერსა თვისსა მოსცეს, უფალმან აკურთხოვს ერი თვისი მშვიდობით.

მუხლი: შესწირავდით უფლისა შვილნი ღვთისანი, შესწირავდით უფლისა შვილთა ვერძთასა.

ალილუია: კეთილ არს აღსარება უფლისა და გალობად სახელსა შენსა, მაღალო.

მუხლო: მითხრობად ცისკარს წყალობა შენი და ჭეშმარიტება შენი ღამედ ღამედ.

ხმა მე-8: ილოცეთ და მიეცნით უფალსა ღმერთსა ჩუენსა.

მუხლო: განცხადებულ არს ურიასტანს ღმერთი და ისრაელსა ზედა არს სახელი მისი.

ალილუია: მოვედით, უგალობდეთ უფალსა, ვღაღადებდეთ ღვთისა მიმართ მაცხოვრისა ჩვენისა.

მუხლო: აღვიმსოთ წინაშე პირსა მისა აღსარებითა და ფსალმუნითა უღაღადებდეთ მას.

დიაკონი: სიბრძნით.

მედავითნე (ასახელებს სამოციქულოს, მაგალითად): 'საქმე წმიდათა მოციქულთა საკითხავი,' ან 'რომაელთა (ან კორინთელთა და ა.შ.) მიმართ ეპისტოლე წმიდისა პავლე მოციქულისა საკითხავი.'

დიაკონი: მოხედენ.¹⁸

მედავითნე (კითხულობს სამოციქულოს).

ღვთისმშობლის დღესასწაულებზე ითქმის წარდგომა, გალობა ღმრთისმშობელისა: „ადიდებს სული ჩემი უფალსა და განიხარა სულმან ჩემმან ღმრთისა მიმართ მაცხოვრისა ჩემისა.“

მღვდელი (ამოციქულოს წაკითხვის შემდეგ მიდის აღსავლის კართან, გადასახავს მედავითნეს ჯვარს და ეტყვის): მშვიდობა შენდა, კეთილმთხრობელო.

მედავითნე: და სულისაცა შენისათანა.

ალილუია, ალილუია, ალილუია.

¹⁸ ქართულ ტექსტში (ანჩისხატი 2008) ეს გამოტოვებულია.

მედავითნე კითხულობს ალილუიას მუხლებს, რაზედაც გუნდი პასუხობს
'ალილუია' (3-გზის).

მღვდელი ტრაპეზიდან აიღებს წმიდა სახარებას და გადასცემს დიაკონს.¹⁹
დიაკონი აღსავლის კარით გადის შუა ეკლესიაში სახარებით და დგება
ანალოგიის წინ.²⁰

დიაკონი: აკურთხე მეუფეო სიტყუანი კეთილ-მაუწყებლისა წმიდისა
დიდებულისა და ყოვლადქებულისა მოციქულისა და მახარებლისა [სახელი:
ლუკა, იოანე, მარკოზი ან მათე].

მღვდელი (ჯვარს გამოსახავს და იტყვის): ღმერთმან ვედრებითა წმიდისა
დიდებულისა და ყოვლადქებულისა მოციქულისა და მახარებლისა [სახელი]
გცეს შენ სიტყვაი კეთილმითხრობისა ძალითა მრავლითა, აღსრულებად
სახარებისა საყვარლისა მისა თვისისა, უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა.

დიაკონი: ამინ. სიბრძნით აღემართენით და ისმინეთ წმიდა სახარებაი.

მღვდელი: მშვიდობა ყოველთა.

გუნდი: და სულისაცა შენისათანა.

დიაკონი: სახარებაი [მათეს, ლუკას, იოანეს ან მარკოზის] თავისაი საკითხავი.

გუნდი: დიდება შენდა უფალო, დიდება შენდა.

მღვდელი: მოხედენ.

დიაკონი (კითხულობს წმ. სახარებას).

მღვდელი სახარების დასრულების შემდეგ ამბობს: მშვიდობა შენდა,
კეთილმომთხრობელო.

გუნდი: დიდება შენდა უფალო, დიდება შენდა!

¹⁹ თუ დიაკონი არ მსახურობს, სახარებას კითხულობს მღვდელი. დიაკონი სახარებას
კითხულობს ეკლესიის შუა ადგილიდან დგას რა პირით საკურთხევისკენ. ხოლო მღვდელი
კი კითხულობს აღსავლის კარიდან, დგას რა პირით მრევლისკენ.

²⁰ ჩრდილოეთ ამერიკაში მღვდელი აქ კითხულობს სახარების წინა ლოცვას, ჩუმად ან
ხმამაღლა.

დიაკონი აღსავლის კართან მღვდელს გადასცემს სახარებას.²¹ შემდეგ ჩვეულ ადგილზე, აღსავლის კართან, იტყვის:

მრჩობელი კვერქსი

დიაკონი: ვთქვათ ყოველთა, ყოვლითა სულითა და ყოვლითა გონებითა ჩუენითა ვთქვათ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: უფალო, ყოვლისა მპყრობელო, ღმერთო მამათა ჩვენთაო, გვედრებით ისმინე და შეგვიწყალებ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: შეგვიწყალებ ჩვენ ღმერთო, დიდითა წყალობითა შენითა, გვედრებით ისმინე და შეგვიწყალებ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: მერმეცა გვედრებით ღმრთივ–დაცულისა ერისა ჩვენისა, მთავრობისა და მხედრობისა მისისათვის.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: მერმეცა გვედრებით, უწმიდესისა და უნეტარესისა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს–პატრიარქისა, მცხეთა–თბილისის მთავარეპისკოპოსისა, დიდისა მეუფისა მამისა ჩუენისა [სახელი]²² და ყოველთა ქრისტეს მიერ მამათა ჩუენთათვის.

²¹ ჩრდილოეთ ამერიკაში გავრცელებული ტრადიციის მიხედვით, მღვდელი ქადაგებას კითხულობს სახარების შემდეგ, რომელსაც მოჰყვება მრჩობელი (გაორმაგებული) კვერქსი. მღვდელი ქადაგებას უკავშირებს, როგორც წესი, სამოციქულოს ანდა სახარების გაკვეთილს. თანაც, კათაკმეველნი ჯერ კიდევ ტაძარში არიან და მათთვის ქადაგების მოსმენა სასარგებლოა – ამის მოსმენას ისინი ვერ მოახერხებენ, თუ ქადაგება წაიკითხეს მართალთა ლიტურგიის ბოლოს, როგორც ეს ქართულ ტექსტში არის მითითებული (ანჩისხატი, 2008).

²² ჩრდილოეთ ამერიკაში დიაკონი მოიხსენებს ამერიკის მართლმადიდებელი ეკლესიის მმართველ ეპისკოპოსს, რომელიც არის მიტროპოლიტი ვაშინგტონისა და ნიუ იორკის. აგრეთვე, როგორც წესი, ჩრდილოეთ ამერიკის ავტოკეფალური ეკლესიის დიაკონები აგრეთვე

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: მერმეცა გევედრებით სანატრელთა და მარადის მოსახსენებელთა, აღმაშენებელთა წმიდისა ამის ეკლესიისათა [ან მონასტრისა] და ყოველთა პირველ დაძინებულთა მამათა და ძმათა აქა მდებარეთა²³ და ყოველთა მართლმადიდებელთათვის.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: მერმეცა გევედრებით წყალობისა, სიცოცხლისა, მშვიდობისა, სიმართლისა, ცხოვრებისა, შეწევისა და მიტევებისა ცოდვათა მონათა ღმრთისათა, ძმათა წმიდისა ამის ეკლესიისათა [ან მონასტრისათა].²⁴

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: მერმეცა გევედრებით ნაყოფის შემომწირველთათვის და კეთილის მყოფელთა წმიდისა და ყოვლად პატიოსნისა ამის ტაძრისა და ამას შინა მშრომელთა, მგალობელთა და აქა მდგომარეთა ერთათვის, რომელნი მოელიან შენ მიერ დიდსა და მდიდარსა წყალობასა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ, უფალო შეგვიწყალებ.

მღვდელი (ასამაღლებელი): რამეთუ მოწყალე და კაცთმოყვარე ღმერთი ხარ და შენდა დიდებასა აღვაველებთ, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწდა მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

მოიხსენებენ ადგილობრივი ეპარქიის მეუფესაც. ჩრდილოეთ ამერიკაში აგრეთვე მოქმედებენ ის ეკლესიები, რომლებიც არ შედიან ადგილობრივი ეკლესიის იურისდიქციის ქვეშ. ესენი (ბერძნები, რუსები, ანტიოქელები და ა.შ.) ამ დროს მოიხსენებენ თავიანთ მმართველ მეუფეს (ან მეუფეებს).

²³ ჩრდილოეთ ამერიკაში, როგორც წესი, აქ დიაკონი სახელით მოიხსენიებს იმ გარდაცვლილთ, რომლის მიმართაც მოცემული მრევლის წევრნი განსაკუთრებით ლოცულობენ.

²⁴ ანალოგიურად, აქ დიაკონი სახელობით მოიხსენიებს ცოცხლებს. განსაკუთრებით მოიხსენებენ მათ, ვინც არის ავად ანდა მოგზაურობს ანდა რამე საფრთხეშია თუ ცხოვრებისეული გამოცდა ელის.

მიცვალებულთათვის მიძღვნილი კვერეჟი²⁵

დიაკონი: შეგვიწყალებს ჩვენ, ღმერთო, დიდითა წყალობითა შენითა, გვედრებით ისმინე და შეგვიწყალებს.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებს, უფალო შეგვიწყალებს, უფალო შეგვიწყალებს.

დიაკონი: მერმეცა გვედრებით განსვენებისათვის სულთა მიცვალებულთა მონათა ღვთისათა [სახელები] და რათა შეენდვეს მათ ყოველნი შეცოდებანნი ნებსითი და უნებლიეთნი.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებს, უფალო შეგვიწყალებს, უფალო შეგვიწყალებს.

დიაკონი: რათა უფალმან ღმერთმან ჩუენმან დააწესოს სულნი მათნი, სადაცა მართალნი განისვენებენ,

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებს, უფალო შეგვიწყალებს, უფალო შეგვიწყალებს.

დიაკონი: წყალობა ღვთისა და სასუფეველი ცათა და მიტევება ცოდვათა მათთა, ქრისტეს მიერ, უკვდავისა მეუფისა და ღმრთისა ჩვენისაგან, ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლებს, უფალო.

დიაკონი: უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებს.

მღვდელი (ასამაღლებელი): რამეთუ შენ ხარ აღდგომა და ცხოვნება და განსუენება მიცვალებულთა მონათა და მხევალთა შენთა [სახელები], ქრისტე, ღმერთო ჩვენო, და შენდა დიდებასა ავავლენთ თანადაუსაბამოით მამით შენით და ცხოველსმყოფელით სულით შენითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

²⁵ კვირასა და საუფლო დღესასწაულებზე მიცვალებულთა კვერეჟი არ იკითხება, თუმცა მმართველმა ეპისკოპოსმა შეიძლება სხვაგვარად დაადგინოს განსაკუთრებულ შემთხვევებში. ჩრდილოეთ ამერიკაში მიცვალებულთა კვერეჟი, როგორც წესი, იკითხება მიცვალებულთა შაბათებზე.

გუნდი: ამინ.

საკურთხეველის აღსავლის კარი იხურება. დიაკონი ჩვეული ადგილიდან აგრძელებს:

კათაკმეველთა კვერქსი

დიაკონი: ილოცეთ კათაკმეველნო უფლისა მიმართ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: მორწმუნენო, კათაკმეველთათვის ვილოცოთ, რათა უფალმან იგინიცა შეიწყალნეს.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: და ასწავოს მათ სიტყვა ჭეშმარიტებისა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: და გამოუცხადოს მათ სახარება სიმართლისა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: შეაერთნეს იგინი წმიდასა თვისსა, კათოლიკე და სამოციქულოსა ეკლესიასასა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: აცხოვნენ, შეეწიენ, შეიწყალენ და დაიცვენ იგინი ღმერთო მადლითა შენითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: კათაკმეველნო, თავნი უფალსა მოუდრიკენით.

გუნდი: შენ უფალო.

მღვდელი (ასამაღლებელი): რათა და ესენიცა ჩვენ თანავე ადიდებდნენ ყოვლადპატიოსანსა და დიდად შუენიერისა სახელსა შენსა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

დიაკონი: რაოდენი კათაკმეველნი ხართ განვედით, კათაკმეველნო განვედით, რაოდენი კათაკმეველნი ხართ განვედით.²⁶ ნუ ვინმე კათაკმეველთაგანნი, არამედ რაოდენნი მორწმუნენი ვართ, მერმე და მერმე მშვიდობისა უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალენ და დაგვიცვენ ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: სიბრძნით.

მღვდელი: რამეთუ შეუენის შენდა ყოველი დიდებაი, პატივი და თაყვანისცემაი, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

მართალთა ლიტურგია

შემოკლებული დიდი კვერექსი

დიაკონი: მერმე და მერმე მშვიდობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

²⁶ დიაკონი ამით იწყებს მართალთა ლიტურგიას. კათაკმეველებს ისტორიულად მართალთა (მონათლულთა) ლიტურგიაზე დასწრების უფლება არ ჰქონდათ. ჩრდილოეთ ამერიკაში ზოგიერთი მრევლის დიაკონი კათაკმეველთა გარეთ გაშვების თხოვნას არ წარმოთქვამს რამდენიმე პრაქტიკული მიზეზის გამო. ამ თხოვნის წარმოთქმის შემთხვევაშიდაც ეკლესიის შენობას ძალიან იშვიათად თუ ვინმე სტოვებს. ისტორიულად კი ამ დროს ტაძრის კარი იხურებოდა და მხოლოდ მონათლულებს ეძლეოდათ შიგ დარჩენის ნება.

დიაკონი: ზე გარდმო მშვიდობისა და ცხოვრებისათვის სულთა ჩვენთასა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: მშვიდობისათვის ყოვლისა სოფლისა, კეთილად დგომისათვის წმიდათა ღვთისა ეკლესიათა და ყოველთა ერთობისათვის, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: წმიდისა ამის სახლისთვის, სარწმუნოებითა, კრძალულებით და შიშითა ღვთისათა შემავალთა ამას შინა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: ხსნად ჩვენსა ყოვლისაგან ჭირისა, რისხვისა და იწროებისა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალენ და დაგვიცვენ ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალე.

დიაკონი: სიბრძნით.

მღვდელი (ასამაღლებელი): რაითა ძლიერებითა შენითა ყოვლადვე დაცულნი, შენდა დიდებასა აღვავლენდეთ, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აჲ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

აღსავლის კარი იღება.²⁷

²⁷ ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციით, ამ დროს დიაკონი აკმევს. ასევე შეიძლება იყოს საქართველოს ეკლესიაში, თუმცა ქართულ ტექსტში ეს ნახსენები არ არის (ანჩისხატი, 2008).

გუნდი გალობს ‘რომელნი ქერუბინთას.’ საგალობლის პირველი ნაწილი: „რომელნი ქერუბინთა საიდუმლოს ვემსგავსებით და ცხოველს–მყოფელისა სამებისა, საწმიდაარსობისა გალობასა შევსწირავთ, ყოველივე მსოფლიო დაუტევოთ ზრუნვა“ – იგალობება დიდ გამოსვლამდე. ეს საგალობელი აგრეთვე შეიძლება შესრულდეს შემდეგნაირად: „რომელნი ქერუბინთა საიდუმლოსა ვემსგავსებით და ცხოველსმყოფელისა სამებისა სამგზის წმიდასა გალობასა შენდა შევსწირავთ, ყოველივე აწ სოფლისა დაუტევოთ ზრუნვაი.“

დიდი გამოსვლა

დიაკონი და მღვდელი გამოდიან რა საკურთხევის ჩრდილოეთის კარიდან ბარძიმ–ფეშხუმით ხელში ამაღლებულად, ამბობენ:

დიაკონი: უწმიდესი და უნეტარესი, სრულიან საქართველოს კათოლიკოს–პატრიარქი, და მცხეთა–თბილისის მთავარეპისკოპოსი, დიდი მეუფე მამაი ჩუენი ილია, მოიხსენოს უფალმან ღმერთმან სასუფეველსა თვისსა, ყოვლადვე, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.²⁸

მღვდელი: თქვენ და ყოველნი მართლმადიდებელნი ქრისტეანენი მოიხსენოთ უფალმან ღმერთმან სასუფეველსა თვისსა, ყოვლადვე, აქ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი გალობს ‘ქერუბინთას’ მეორე ნაწილს, დიაკონი და მღვდელი შედიან რა საკურთხეველში აღსავლის კარით: „და ვითარცა მეუფისა ყოველთასა, შემწყნარებელსა ანგელოსთაებრ უხილავად, ძღვნის შემწირველთა წესთა, ალილუია, ალილუია, ალილუია.“ ეს საგალობელი შემდეგი რედაქციითაც არის ცნობილი: „ვითარცა მეუფისა ყოველთაისა, შემწყნარებელთა

²⁸ ჩრდილოეთ ამერიკაში დიაკონი მოიხსენებს ამერიკის მართლმადიდებელი ეკლესიის მმართველ ეპისკოპოსს, რომელიც არის მიტროპოლიტი ვაშინგტონისა და ნიუ იორკის. აგრეთვე, როგორც წესი, ჩრდილოეთ ამერიკის ავტოკეფალური ეკლესიის დიაკონები აგრეთვე მოიხსენებენ ადგილობრივი ეპარქიის მეუფესაც. ჩრდილოეთ ამერიკაში აგრეთვე მოქმედებენ ის ეკლესიები, რომლებიც არ შედიან ადგილობრივი ეკლესიის იურისდიქციის ქვეშ. ესენი (ბერძნები, რუსები, ანტიოქელები და ა.შ.) ამ დროს მოიხსენებენ თავიანთ მმართველ მეუფეს (ან მეუფეებს).

ანგლოსთაებრ, უხილავთა ძღუენისა შემწირველთა წესისა, ალილუია, ალილუია, ალილუია.“²⁹

დიაკონი შედის რა საკურთხეველში დადგება²⁹ ტრაპეზის მარჯვნივ, მას მიჰყვება მღვდელი და დადგება ჩვეულ ადგილას. მათ შემდეგ შედგება შემდეგი დიალოგი:

დიაკონი: მოიხსენოს უფალმან ღმერთმან მღვდელობაი შენი სასუფეველსა თვისსა.

მღვდელი: მოიხსენოს უფალმან ღმერთმან სამღვდლო დიაკონობაი შენი სასუფეველსა თვისსა, ყოვლადვე აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.³⁰

ამის შემდეგ, დიაკონი გამოდის საკურთხეველის ჩრდილოეთის კარიდან, დადგება ჩვეულ ადგილზე აღსავლის კარის წინ და იტყვის:

კვერეპსი

დიაკონი: აღუსრულოთ ვედრება ჩვენი უფალსა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: წინადაგებულთა პატიოსანთა ძღვენისათვის, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: წმიდისა ამის ტაძრისთვის (მონასტრისთვის), სარწმუნოებითა, სასოებითა და შიშითა ღვთისა შემავალთა ამას შინა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: ხსნად ჩვენდა ყოვლისაგან ჭირისა, რისხვისა და იწროებისა, უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

²⁹ ჩრდილოეთ ამერიკის ბევრ ეკლესიაში დიაკონი დაიჩოქებს ერთ მუხლზე.

³⁰ ჩრდილოეთ ამერიკის ბევრ ეკლესიაში ეს დიალოგი ცოტათი უფრო ვრცელია, რუსული ტრადიციის გავლენით.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალებ და დაგვიცვენ, ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: დღე ყოველი აღსრულებად, სიწმიდით, მშვიდობით და უცოდველად, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლე უფალო.

დიაკონი: ანგელოზი მშვიდობისა, სარწმუნო წინამძღვარი, მცველი სულთა და ხორცთა ჩვენთა, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლე უფალო.

დიაკონი: შენდობა და მოტევება ცოდვათა და უსჯულოებათა ჩუენთა, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლე უფალო.

დიაკონი: კეთილნი და უმჯობესნი სულთა ჩუენთანი და მშვიდობა სოფლისა, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლე უფალო.

დიაკონი: შემდგომნი ჟამნი ცხოვრებისა ჩუენისანი მშვიდობით და სინანულით აღსრულებად, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლე უფალო.

დიაკონი: ქრისტეანობითნი აღსასრულნი ცხოვრებისა ჩუენისანი, უჭირველნი, ურცხვენელნი, მშვიდობითნი და კეთილნი სიტყვისგება წინაშე საშინელსა სამსჯავროსა, ქრისტესა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლე უფალო.

დიაკონი: ყოვლადწმიდისა, უხრწნელისა, უფროსად კურთხეულისა, დიდებულისა დედოფლისა ჩუენისა ღვთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა, და ყოველთა წმიდათა მომხსენებელთა, თავნი თვისნი და ურთიერთარს და ყოველი ცხოვრებაი ჩვენი ქრისტესა ღმერთსა ჩვენსა შევკედროთ.

გუნდი: შენ უფალო.

მღვდელი (ასამაღლებელი): მოწყალებათათვის მხოლოდშობილისა ძისა შენისაითა, რომლისა თანა კურთხეულ ხარ თანა ყოვლადწმიდით და სახიერით და ცხოველსმყოფელით სულით შენითურთ, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

მღვდელი: მშვიდობა ყოველთა.

გუნდი: და სულისაგა შენისათანა.

დიაკონი: ვიყვარებოდეთ ურთიერთარს, რათა ერთობით აღვიარებდეთ.

გუნდი: მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, სამებასა ერთარსებასა და განუყოფელსა.

დიაკონი (მიუთითებს რა გინგილით აღსავლის კარზე): კარნი, კარნი, სიბრძნით მოხედენ.

იღება აღსავალი კარი და იხსნება კრეტსაბმელი.

მრწამსი

გუნდი: მრწამს ერთი ღმერთი, მამა ყოვლისა მპყრობელი, შემოქმედი ცათა და ქვეყნისა, ხილულთა ყოველთა და არა ხილულთა,

და ერთი უფალი იესო ქრისტე, ძე ღმერთისა, მხოლოდ შობილი, მამისაგან შობილი უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა. ნათელი ნათლისაგან, ღმერთი ჭეშმარიტი ღმერთისაგან ჭეშმარიტისა, შობილი და არა ქმნილი, ერთარსი მამისა, რომლისაგან ყოველი შეიქმნა,

რომელი ჩვენთვის კაცთათვის და ჩუენისა ცხოვნებისათვის

გარდამოხდა ზეცით, და ხორცნი შეისხნა სულისაგან წმიდისა და მარიამიან
ქალწულისა და განკაცნა,

და ჯუარს ეცვა ჩვენთვის პონტოელისა პილატესზე და ივნო და
დაეფლა,

და აღდგა მესამესა დღესა, მსგავსად წერილისა,

და ამაღლდა ზეცად და მჯდომარე არს მარჯვენით მამისა,

და კვალად მომავალ არს დიდებით განსჯად ცხოველთა და მკუდართა,
რომლის სუფევისა არა არს დასასრულ,

და სული წმიდა, უფალი და ცხოველსმყოფელი, რომელი მამისგან
გამოვალს, მამისა თანა და ძისა თანა თაყვანის-იცემის და იდიდების, რომელი
იტყოდა წინაისწარმეტყველთა მიერ,

ერთი წმიდა კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესია,

აღვიარებ ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებელად ცოდვათა,

მოველი აღდგომასა მკუდრეთით და ცხოვნებასა მერმისა მის
საუკუნესასა, ამინ.

მრწამსის კითხვის დროს, ტრაპეზზე დასვენებულ წმიდა ძღვენის თავზე
სამღვდელონი არხევენ დიდ დაფარნას, რაც ნიშნავს სული წმიდის მადლის
გარდმოსვლას ძღვენზე.

კურთხევა წმიდისა შესაწირავისა³¹

დიაკონი: ვდგეთ კეთილად, ვდგეთ შიშით, მოხედენ წმიდასა ამას შესაწირავსა,
მშვიდობით შეწირვადსა.³²

გუნდი: წყალობაი, მშვიდობაი, შესაწირავი ქებისაი.

მღვდელი (აკურთხებს რა მრევლს): მადლი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი
და სიყვარული ღმრთისა და მამისა და ზიარება სულისა წმიდისა, იყავნ თქვენ
ყოველთა თანა.

გუნდი: და სულისაგა შენისა თანა.

³¹ ლიტურგიის ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი.

³² ჩრდილოეთ ამერიკის პრაქტიკაში, ამის წარმოთქმის შემდეგ დიაკონი საკურთხეველში
ბრუნდება ჩრდილოეთის კარის გავლით.

მღვდელი (ხელაპყრობილი): ზე გვაქუნდინ გულნი.³³

გუნდი: გვაქვს უფლისა მიმართ.

მღვდელი: ვმადლობდეთ უფალსა.

გუნდი: ღირს არს და მართალ თაყვანისცემა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, სამებისა ერთარსებისა და განუყოფელისა.³⁴

მღვდელი (ამბობს საიდუმლო ლოცვას და ასრულებს):³⁵ ძლევისა გალობისა მგალობელნი, მხმობელნი, მღალადებელნი და მეტყველნი.

წარმოთქვამს რა მღვდელი ამ სიტყვებს, დიაკონი ტრაპეზის მარცხენა მხრიდან გინგილის მოშველიებით აიღებს ვარსკვლავს და მისი ბოლოებით დაუკაკუნებს³⁶ ფეშუმის ოთხ მხარეს, გამოსახავს რა ამით ჯვარს; შემდეგ ემთხვევა და დაკეცავს ვარსკვლავს და გადადებს მას ტრაპეზის ზემო მხარეს.

გუნდი: წმიდაო, წმიდაო, წმიდაო უფალო საბაოთ,³⁷ სავსე არიან ცანი და ქვეყანაი დიდებითა შენითა, ოსანა მაღალთა შინა, კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა.

მღვდელი (წაიკითხავს რა საიდუმლო ლოცვას და ხელით მიუთითებს ფეშუმზე):³⁸ მიიღეთ და ჰყამეთ, ესე არს ხორცი ჩემი, თქვენთვის განტეხილი მისატევებელად ცოდვათა.³⁹

გუნდი: ამინ!

³³ ანუ 'ავამაღლოთ ჩუენნი გულნი.'

³⁴ როგორც წესი, ამ დროს ისმის საეკლესიო ზარის რეკვა.

³⁵ ამ ჩუმ ლოცვას მღვდელები ჩრდილოეთ ამერიკაში, როგორც წესი, ამბობენ ხმამაღლა, რათა მრევლმა გაიგოს საიდუმლოს არსი.

³⁶ ან უბრალოდ შეახებს.

³⁷ ზეციურ ძალათა მეუფე.

³⁸ ჩრდილოეთ ამერიკაში მღვდელები ამ ლოცვას, როგორც წესი, ხმამაღლა ამბობენ ხალხის გასაგონად.

³⁹ ბასილი დიდის ლიტურგიაზე: „მისცა წმიდათა მისთა მოწაფეთა და მოციქულთა, მეტყველმან.“

მღვდელი (მიუთითებს რა ბარძიშზე): სვით ამისაგან ყოველთა, ესე არს სიხლი ჩემი ახლისა აღთქუმისა თქუენთვის და მრავალთათვის დათხეული მისატევებლად ცოდვათა.

გუნდი: ამინ!

მღვდელი: შენნი შენთაგან, შენდა შემწირველნი, ყოველთა და ყოვლისათვის.⁴⁰

გუნდი: შენ გიგალობთ, შენ გაკურთხევთ, შენ გმადლობთ უფალო, და გვედრებით შენ, ღმერთო ჩვენო.

მღვდელი (მესამე ჟამნის ლოცვიდან): უფალო რომელმან ყოვლადწმიდა სული შენი, ჟამსა მესამესა მოციქულთა შენთა გარდამოუვლინე და განანათლენ იგინი... (3-გზის).⁴¹

დიაკონი გინგილით მიუთითებს ჯერ წმიდა პურს, შემდეგ წმიდა ღვინოს რათა მღვდელმა აკურთხოს.⁴²

მღვდელი საიდუმლოდ აკურთხებს ფეშხუმზე პურს რათა გადაიქცეს იგი ხორცად ქრისტესა.

⁴⁰ ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციის მიხედვით, იტყვის რა მღვდელი ამ სიტყვებს, დიაკონი დადგება მღვდლის ადგილზე ტრაპეზის წინ და ფეშხუმსა და ბარძიშს აამაღლებს გადაჯვარედინებული ხელებით.

⁴¹ ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციის მიხედვით, დიაკონი ამ ლოცვას პასუხობს, აგრეთვე მესამე ჟამნის ლოცვის ორი სხვადასხვა სტრიქონით. ბერძნულ ლიტურგიულ ტრადიციაში ამ ლოცვას მღვდელი და დიაკონი არ ამბობენ, ვინაიდან იგი არის ლიტურგიაზე დამატებული მოსკოვის საპატრიარქოს მიერ რამდენიმე საუკუნის წინ და ერთგვარ პაუზას წარმოადგენს ლიტურგიის მსვლელობაში.

⁴² ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციის მიხედვით, დიაკონი გინგილით მიუთითებს და ხმამაღლა ეტყვის მღვდელს: „აკურთხე, მეუფეო, წმიდაი პური,“ რასაც მღვდელი პასუხობს აგრეთვე ხმამაღალი კურთხევით, რის შემდეგაც დიაკონი ამბობს: „ამინ!“ შემდეგ დიაკონი ამბობს: „აკურთხე, მეუფეო, წმიდაი ღვინო,“ რაზედაც მღვდელი აგრეთვე ხმამაღალი კურთხევით პასუხობს, ხოლო დიაკონი კი ამბობს „ამინ!“ ზოლოს დიაკონი მიმართავს მღვდელს ასე: „აკურთხე ორივე მეუფეო.“ მღვდელი აკურთხებს და დიაკონი პასუხობს: „ამინ, ამინ, ამინ!“ და ყველა საკურთხეველში მყოფი თაყვანს სცემს უფალს. თუ მღვდელი დიაკონის გარეშე მსახურობს, მის კურთხევას გუნდი პასუხობს – „ამინ,“ ოღონდ დიაკონის მოწოდებას არავინ ამბობს.

მღვდელი შემდეგ აკურთხებს ღვინოს, რამეთუ იგი გადაიქცეს ბარძიმში პატიოსან სისხლად ქრისტესა.

მღვდელი მადლიერებით მოიხსენებს წმიდანებს, განსაკუთრებით კი ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელს:⁴³

მღვდელი (აკმევს რა ტრაპეზის წინ):⁴⁴ უმეტესად ყოვლად წმიდისა, უხრწნელისა, უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა, ღმრთისმშობლისა და მარადის ქალწულის მარიამისა.

გუნდი: ღირს არს ჭეშმარიტად, რაითა გადიდებდეთ შენ ღმრთისმშობელო, რომელი მარადის სანატრელ იქმენ, ყოვლად უბიწოდ და დედად ღმერთისა ჩუენისა, უპატიოსნესა ქერუბიმთასა და აღმატებით უზესთაესსა სერაბიმთასა, განუხრწნელად მშობელსა სიტყვისა ღმრთისასა, მხოლოსა ღმრთისმშობელსა გალობით ვადიდებდეთ.⁴⁵

მღვდელი: პირველად მოიხსენე უფალო უწმიდესი და უნეტარესი სრულიად საქართველოს კათოლიკოს–პატრიარქი და მცხეთა–თბილისის მთავარეპისკოპოსი, დიდი მეუფე, მამაი ჩვენი ილია (და მეუფე ჩვენი [სახელი])⁴⁶ რომელი მოჰმადლე წმიდასა შენსა ეკლესიასა მშვიდობით, ცოცხლებით, პატიოსნად, სიმრთელით, დღეგრძელობით, მართლ–მკვეთელობით სიტყვისა შენისა ჭეშმარიტებისათა.

გუნდი: ყოველთა და ყოველთათვის.

⁴³ ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციის მიხედვით, აგრეთვე ამ ლოცვასაც მღვდელი ამბობს ხმამაღლა.

⁴⁴ ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციის მიხედვით, მღვდელი აკმევს ტრაპეზის წინ, შემდეგ გადასცემს საკმეველს დიაკონს, რომელიც აკმევს ტრაპეზის დანარჩენ სამ მხარეს (და ხშირად საკურთხეველის ხატებსაც). ანალოგიური პრაქტიკა შეიძლება არსებობდეს საქართველოს ეკლესიაში, თუმცა ქართულ ტექსტში ეს ნახსენები არ არის (ანჩისხატი, 2008).

⁴⁵ ეს საგალობელი იცვლება, საეკლესიო კალენდრის მიხედვით.

⁴⁶ ყველა მღვდელი მოიხსენებს მისი ავტოკეფალური ეკლესიის მმართველ მეუფეს (პატრიარქს, არქიეპისკოპოსს ან მიტროპოლიტს) და შემდეგ მის უშუალო მეუფეს. როგორც წესი, პატრიარქთა მოხსენება მოითხოვს უფრო საპატიო ტიტულს, ვიდრე სხვა ეპისკოპოსებისა.

მღვდელი: და მომეც ჩვენ, უფალო, ერთიბა პირიბა და ერთიბა გულიბა დიდებად და გალობად ყოველად პატიოსანსა და დიდად შუენიერსა სახელსა შენსა, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აჟ და მარადის და უკუნიბი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

მღვდელი (შემობრუნდება და აკურთხებს რა მორწმუნეთ): და იყავნ წყალობანი დიდისა ღმერთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესნი თქუენ, ყოველბა თანა.

გუნდი: და სულისაცა შენისა თანა.

დიაკონი ჩვეული ადგილიდან ამბობს:

კვერეპსი

დიაკონი: ყოველბა წმიდაბა მომხსენებელბა, მერმე და მერმე მშვიდობიბა უფლისა მიმართ ვილოცობ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალენ.

დიაკონი: შეწირულბა ამათთვის და განწმენდილბა პატიოსანბა ძღვენბა, უფლისა მიმართ ვილოცობ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალენ.

დიაკონი: რაბა კაცთმოყვარემან ღმერთმან ჩუენმან, შემწირველმან ამათმან წმიდასა და ზესბა ცათასა და საცნაურსა საკურთხეველსა მისსა, საყნოსელად სუნად სუნელად შეიწირნეს, და ნაცვლად გარდამოგვივლინოს ჩვენ საღმრთო მადლი სულისა წმიდისა, ვილოცობ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალენ.

დიაკონი: ხსნად ჩუენდა ყოვლისაგან ჭირისა, რისხვისა და იწროებისა, უფლისა მიმართ ვილოცობ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალენ.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალებ და დაგვიცვენ ჩვენ, ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ.

დიაკონი: დღე ყოველი აღსრულებად სიწმიდით, მშვიდობით და უცოდველად, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლენ უფალო.

დიაკონი: ანგელოზი მშვიდობისა, სარწმუნო წინამძღვარი, მცველი სულთა და ხორცთა ჩვენთა, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლენ უფალო.

დიაკონი: შენდობა და მოტევება ცოდვათა და უსჯულოებათა ჩვენთა, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლენ უფალო.

დიაკონი: კეთილნი და უმჯობესნი სულთა ჩვენთანი და მშვიდობა სოფლისა, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლენ უფალო.

დიაკონი: შემდგომნი ჟამნი ცხოვრებისა ჩუენისანი, მშვიდობით და სინანულით აღსრულებად, უფლისა მიმართ ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლენ უფალო.

დიაკონი: ქრისტეანობითნი აღსასრულნი ცხოვრებისა ჩუენისანი, უჭირველნი, ურცხვენელნი, მშვიდობითნი და კეთილი სიტყვისგება წინაშე საშინელისა სამსჯავროსა ქრისტესსა ვითხოვოთ.

გუნდი: მოგვმადლენ უფალო.

დიაკონი: ერთობასა სარწმუნოებისასა და ზიარებასა სულისა წმიდისა მთხოველთა, თავნი თვისნი და ურთიერთარს და ყოველი ცხოვრებაი ჩუენი ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შევკედროთ.

გუნდი: შენ უფალო.

მღვდელი (ხელაპყრობით, ასამაღლებელი): და ღირს მყვენ ჩუენ მეუფეო, კადნიერებით დაუსჯელად კადრებად და ხდად შენდა ზეცათა ღმრთისა მამისა და თქუმად.

გუნდი:⁴⁷ მამაო ჩვენო რომელი ხარ ცათა შინა, წმიდა იყავნ სახელი შენი, მოვედინ სუფევა შენი, იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა, პური ჩუენი არსობისა მომეც ჩუენ დღეს, და მომიტევენ ჩუენ თანანადებნი ჩუენნი, ვითარცა ჩუენ მივუტევეთ თანამდებთა მათ ჩუენთა, და ნუ შემიყვანებ ჩუენ განსაცდელსა, არამედ მიხსენ ჩუენ ბოროტისაგან.

მღვდელი: რამეთუ შენი არს სუფევაი, ძალი და დიდებაი, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, აჲ და მარადის და უკუნითი უკუნიამდე.

გუნდი: ამინ.

მღვდელი (შემობრუნდება და აკურთხებს რა მრევლს): მშვიდობა ყოველთა.

გუნდი: და სულისაცა შენისათა.

დიაკონი: თავნი თქვენნი უფალსა მოუდრიკნეთ.

გუნდი: შენ უფალო.

მღვდელი (ამთავრებს რა საიდუმლო ლოცვას):⁴⁸ მადლითა და წყალობითა და კაცთმოყვარებითა მხოლოდშობილისა ძისა შენისაითა, რომლისა თანა კურთხეულ ხარ, თანა ყოვლადწმიდით, სახიერით და ცხოველსმყოფელით სულით შენითურთ, აჲ და მარადის და უკუნითი უკუნიამდე.

გუნდი: ამინ.

⁴⁷ ჩრდილოეთ ამერიკის ზევრ ეკლესიაში “მამაო ჩვენო“ შეიძლება თქვას ან იგალობოს მთელმა მრევლმა, სამღვდელოებასთან ერთად.

⁴⁸ ჩრდილოეთ ამერიკაში მღვდელმა შეიძლება ეს ლოცვაც თქვას ხმამაღლა.

დიაკონი კეტავს აღსავლის კარს და კრეტსაბმელს, გინგილას იკეთებს ჯვარის სახედ, რათა ხელი არ შეუშალოს და დაუბრკოლებლად ეზიაროს და გამოხატოს თავისი მოკრძალება წმიდა ძღვენისადმი.⁴⁹

მღვდელი ორივე ხელით შეეხება წმიდა ტარიგს და

დიაკონი: მოხედენ.

მღვდელი: წმიდაა წმიდათა.⁵⁰

გუნდი: ერთ არს წმიდა, ერთ არს უფალი იესო ქრისტე, სადიდებლად ღმერთსა მამისა. ამინ.

გუნდი: განიცადე... (საგალობელი რომელიც იცვლება კვირის ხმის ან დღესასწაულის მიხედვით).

დიაკონი: განსტეხე მეუფეო წმიდა პური.

მღვდელი წმიდა პურს ლოცვით, შიშითა და მოწიწებით განყოფს ოთხ ნაწილად და დაასვენებს ფეშუმის ოთხ ნაწილში ჯვრის სახით.⁵¹

დიაკონი: აღავსე მეუფეო წმიდა ბარძიმი ესე.

მღვდელი: აღვსება სულისა წმიდისა (აიღებს რა ტარიგის ერთ ნაწილს სიმბოლოთი იესო და ჩაუშვებს მას ბარძიმში).

დიაკონი: ამინ.

დიაკონი: აკურთხე მეუფეო მდულარება ესე (აიღებს მდულარე წყალს).

⁴⁹ ჩრდილოეთ ამერიკის ზოგიერთ ეკლესიაში აღსავლის კარი და კრეტსაბმელი შეიძლება დასტოვონ ღია ანდა კარის წინ დადგან მაღალსადგამიანი სანთელი.

⁵⁰ აქ და ქვემოთ, მღვდელი და დიაკონი ზიარების ქმედებებს ასრულებენ დიდი შიშითა და მოწიწებით. მათ შორის დიალოგი ამ დროს არის ჩუმი (საქართველოში, რუსეთში და სხვაგან), ან შეიძლება იყოს ხმამაღალი (ჩრდილოეთ ამერიკაში, თუმცა გუნდის სიმღერის გამო ანდა დაკეტილთა გამო ხმა გარეთ შეიძლება მაინც არ გავიდეს).

⁵¹ საქართველოს ეკლესიაში წმიდა პურზე წარწერა არის ქართულად, ყველგან სხვაგან – ბერძნულად.

მღვდელი (გადასახავს რა ჯვარს): კურთხეულ არს მღუღარება ესე წმიდათა შენთაი ყოვლადვე, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

დიაკონი: მღუღარებაი სარწმუნოებისა, აღვსებაი სულისა წმიდისაი, ამინ (და ჯვარის სახით კრძალვით ასხამს მღუღარებას ბარძიმში).

სამღვდელოება ეზიარება წმიდა ტარიგის იმ ნაწილით რომელზედაც გამოსახულია „ქრისტე.“ იგი იმდენ ნაწილად გაიყოფა, რამდენი მზიარებელიც არის სკურთხეველში (ეპისკოპოსი, მღვდელი და დიაკონი). ისინი, მოციქულთა მსგავსად, ცალ-ცალკე ეზიარებიან ჯერ ხორცს შემდეგ სისხლს.

სამღვდელოება ზიარების წინ თავმოდრეკილი ლოცულობენ და ამბობენ: „მწამს უფალო და აღვიარებ...“ აგრეთვე: „კვლავ მწამს რამეთუ ესე არს...“⁵²

სამღვდელოება სამადლობელ ლოცვას კითხულობს.⁵³

სამღვდელოების ზიარების შემდეგ ერისკაცთა ზიარებისთვის დანაწილდება წმიდა ტარიგის ის ორი ნაწილი, რომლებზედაც გამოსახულია ‘ძლე-ვა’ და ჩაიშვება ბარძიმში.⁵⁴

სამღვდელოების ზიარების შემდეგ, კრეტსაბმელი და აღსავლის კარი გაიღება, მღვდელი აიღებს წმიდა ბარძიმს და გადასცემს დიაკონს, და გამოდიან ერთად ამბიონზე:

დიაკონი: შიშითა ღმრთისაითა და სარწმუნოებით მოვედით.

გუნდი: კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისაითა, ღმერთი უფალი და გამოგვიჩნდა ჩუენ.⁵⁵

⁵² ჩრდილოეთ ამერიკის ზოგიერთ ეკლესიაში, სამღვდელოება ამას ამბობს გუნდსა და მრევლთან ერთად.

⁵³ ეს ჩრდილოეთ ამერიკის ეკლესიაში კეთდება ინდივიდუალურად ღვთისმსახურთა მიერ ან რა კეთდება საერთოდ, რამეთუ მორწმუნეთათვის არ იყოს პაუზა ლიტურგიის მსვლელობაში.

⁵⁴ ეს ქართულ ტექსტში ნახსენები არ არის (ანჩისხატი, 2008).

⁵⁵ პირველშეწირულის ლიტურგიაზე იგალობება: „ვაკურთხო უფალი ყოველსა ჟამსა, მარადის ქება მისი პირსა ჩემსა, პური ზეცისა და სასმელი ცხოვრებისა, განიცადეთ და იხილეთ, რამეთუ თკბილ არს უფალი: ალილუია, ალილუია, ალილუია.“

მორწმუნენი შიშითა და მოკრძალებით გულზე ხელეზგადაჯვარედინებულნი ამბობენ ამბობენ ზიარების წინა ლოცვას და მოწიწებით მიუახლოვდებიან საზიაროდ. გარკვევით ამბობენ თავიანთ სახელს.

მღვდელი: პატიოსანსა და წმიდა ხორცსა და სისხლსა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა ეზიარება მონაი ღმრთისა [სახელი] მოსატევებლად ცოდვათა თვისთა და ცხოვრებად საუკუნოდ.

გუნდი: ხორცი ქრისტესი მივიღოთ და უკვდავებისა წყაროსა გემო ვიხმოთ.

ზიარებულნი მორწმუნენი შემდეგ მიირებენ სეფისკვერს და დააყოლებენ სარღვნელს (დამტკბარ ღვინოს).

ზიარების შემდეგ ბარძიმს შეასვენებენ საკურთხეველში. მღვდელი ფეშხუმზე დარჩენილ წმიდა ნაწილებს ჩაუშვებს ბარძიმში.⁵⁶

მღვდელი (აკურთხებს რა ერს): აცხოვნე ღმერთო ერი შენი და აკურთხე სამკვიდრებელი შენი.

გუნდი: ნათელი ჭეშმარიტი ვიხილეთ, ზეცათა სული მოვიღეთ, ვპოვეთ სარწმუნოებაი ჭეშმარიტი და განუყოფელსა სამებასა თაყვანის-ვცეთ, რათა გვაცხოვნეს ჩვენ.

მღვდელი მიიღებს ბარძიმს, მით ოდიკზე გამოხატავს ჯვარს და დაბალი ხმით:

მღვდელი: კურთხეულ არს ღმერთი ჩვენი

შემდეგ შემობრუნდება, წმიდა ბარძიმით აკურთხებს ხალხს და ხმამაღლა:

მღვდელი: ყოვლადვე აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

მღვდელი და დიაკონი წმიდა შესაწირავს ტრაპეზიდან სამკვეთლოზე გადაასვენებენ.⁵⁷

⁵⁶ ჩრდილოეთ ამერიკაში ამას, როგორც წესი, ასრულებს დიაკონი, წარმოთქვამს რა შესატყვის ლოცვებს ჩუმად.

⁵⁷ ჩრდილოეთ ამერიკის ტრადიციის მიხედვით, მღვდელი წმიდა ფეშხუმს და ბარძიმს ჯერ აკმევს ტრაპეზზე, ხოლო გადასვენების შემდეგ კი პროსკომედიის მაგიდაზე. დიაკონი გადაასვენებს ფეშხუმს, ხოლო მღვდელი კი წმ. ბარძიმს.

გუნდი: აღავსე პირი ჩემი ქებითა შენითა უფალო, რაითა უგალობდე დიდებასა შენსა, რამეთუ ღირს მყვენ ჩუენ ზიარებად წმიდათა შენთა საღმრთოთა, უკვდავთა და ცხოველსმოფელთა საიდუმლოთა, დაგვმარხენ ჩუენ სიწმიდეთა შინა შენთა, ყოველსა დღესა გვასწავენ სიმართლენი შენნი. ალილუია, ალილუია, ალილუია.

სამადლობელი კვერექსი

დიაკონი: აღემართენით მიმღებელნი საღმრთოთა, წმიდათა, უხრწნელთა, უკვდავთა, ზეცისა ცხოველთა, საშინელთა ქრისტეს საიდუმლოთა, ღირსებით ვმადლობდეთ უფალსა.⁵⁸

გუნდი: უფალო შეგვიწყალენ.

დიაკონი: შეგვეწიენ, გვაცხოვნენ, შეგვიწყალენ და დაგვიცვენ ჩუენ, ღმერთო შენითა მადლითა.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალენ.

დიაკონი: დღე ყოველი აღსრულებად, სიწმიდით, მშვიდობით და უცოდველად მთხოვნელთა, თავნი თვისნი და ურთიერთარს და ყოველი ცხოვრებაი ჩუენი ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შევედროთ.

გუნდი: შენ უფალო.

მღვდელი (ასამაღლებელი): რამეთუ შენ ხარ განმწმედელი ჩუენი და შენდა დიდებასა აღვაკლენთ, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

მღვდელი: მშვიდობით წარვიდეთ.

გუნდი: სახელისა უფლისაითა.

⁵⁸ ქართულ ტექსტში (ანჩისხატი, 2008) დიაკონი მხოლოდ ეს თხოვნაა მოყვანილი სამადლობელი კვერექსიდან და მეტი არაფერი. სრული სამადლობელი კვერექსი შედგება დიაკონის სამი თხოვნით უფალისადმი და გუნდის სამი პასუხით და სრულდება მღვდლის მიერ წარმოთქმული ასამაღლებელით.

დიაკონი: უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებნ.

მღვდელი გამოდის საკურთხევიდან და ამბიონის წინ კითხულობს ლოცვას,
სადაც იგი კვლავ შესთხოვს მაცხოვარს ხსნას ერისას, ეკლესიისას,
ღმრთისმსახურთა და ყველა ქრისტიანთა კეთილდღეობას: „რომელი
აკურთხევ მაკურთხეველთა შენთა, უფალო...“⁵⁹

გუნდი: ამინ.

გუნდი: იყავნ სახელი უფლისა კურთხეულ ამიერიტგან და უკუნისამდე (3–
გზის)⁶⁰

მედავითნე (კითხულობს 33–ე ფსალმუნს):⁶¹ ვაკურთხო უფალი ყოველსა
ჯამსა...

მღვდელი: კურთხევა უფლისა თქვენზედა, მისითა მადლითა და
კაცთმოყვარებითა ყოვლადვე აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

გუნდი: ამინ.

მღვდელი: დიდება შენდა ქრისტე ღმერთო ჩუენო, სასოებაო ჩუენო, დიდება
შენდა.

აღდგომას და ბრწყინვალე შვიდეულში მღვდელი და დიაკონი გალობენ
„ქრისტე აღდგა მკვდრეთით სიკვდილისა სიკვდილითა დამრთგუნველი...“
ხოლო გუნდი აბოლოვებს: „და საფლავების შინათა ცხონების მიმნიჭებელი.“
ხოლო თომას კვირიდან აღდგომის წარგზავნამდე სამღვდელოება გალობს:
„დიდებაი შენდა ქრისტე ღმერთო ჩუენო, სასოებაო ჩუენო, დიდებაი შენდა,“
ხოლო გუნდი კი გალობს: „ქრისტე აღდგა მკვდრეთით...“

⁵⁹ ჩრდილოეთ ამერიკის ბევრ ეკლესიაში მღვდელი ამ დროს გამოდის და დადგება ხალხს
შორის ეკლესიის შუაში.

⁶⁰ ბრწყინვალე შვიდეულში იგალობება „ქრისტე აღდგა...“ ჩრდილოეთ ამერიკის ზოგიერთ
ეკლესიაში „ქრისტე აღდგა...“ იგალობება ბრწყინვალე შვიდეულიდან ამაღლებამდე ან
სულთმოფენამდე.

⁶¹ ჩრდილოეთ ამერიკაში, როგორც წესი, ამას შემოკლებულად გალობს გუნდი.

გუნდი: დიდება მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

გუნდი: უფალო შეგვიწყალებ (3-გზის). „სახელითა უფლისაითა... მამაო გვაკურთხენ.“

მღვდელი: მკვდრეთით აღდგომილმან ქრისტემან, ჭეშმარიტმან ღმერთმან ჩუენმან, მეოხებითა ყოვლადუხრწნელისა დედისა თვისითა, წმიდათა დიდებულთა და ყოვლადქებულთა მოციქულთა, წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა, კონსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა და წმიდისა [სახელები იმ წმინდანისა ვის სახელსაც ატარებს ტაძარი და აგრეთვე იმათი ვისი დღესასწაულიც აღინიშნება], წმინდანთა და მართალთა მშობელთა ღმრთისმშობელისათა იოაკიმ და ანნასითა, და ყოველთა წმიდათათა, შეგვიწყალებს და გვაცხოვნებს ჩუენ, ვითარცა სახიერ არს და კაცთმოყუარე.

მღვდელი იქადაგებს.⁶²

მრავალუამიერი

მღვდელი აკურთხებს მრევლს, მრევლი ემთხვევა ჯვარს, იკითხება ზიარების შემდგომი სამადლობელი ლოცვები, მღვდელი შედის საკურთხეველში. იხურება აღსავლის კარი და კრეტსაბმელი.

⁶² ჩრდილოეთ ამერიკაში ეკლესიათა დიდ უმრავლესობაში მღვდელი ქადაგებს სახარების კითხვის შემდეგ (ამის შესახებ იხილეთ ზემოთ).

დანართი

ქერუბინთა საგალობლის სხვა ვერსიები, დღესასწაულებისდა მიხედვით (21-ე გვერდიდან).

ⁱ დიდი ხუთშაბათის (აღდგომის წინა ხუთშაბათი, როდესაც ქრისტემ აზიარა მოციქულები) წირვაზე, 'რომელნი ქერუბიმთა' ნაცვლად იგალობება: „სერობასა საიდუმლოისა შენისასა დღეს, ძეო ღმრთისაო, ზიარებად შემიწყნარე, რაითა არა მტერთა შენთა უთხრა საიდუმლო შენი. არცა ამბოროს-გიყო ვითარცა იუდა, არამედ ვითარცა ავაზაკი, აღგიარებ შენ: მომიხსენე მე, უფალო, სასუფეველსა შენსა.“

დიდი შაბათის წირვაზე: „სდუმენინ ყოველი ხორცი კაცობრივი და სდექინ შიშით და კრძალულებით და ნურა რას მსოფლიოსა შფოთსა იგონებნ, რამეთუ აჰა ესერა, შემოვალს მეუფე მეუფეთა და უფალი უფლებათა და კვალად საჰმელად და მიცემად მორწმუნეთა და მას წინა უძღვიან გუნდნი ანგელოსთანი, მრავლთუალნი ქერუბინნი, ექვს-ექვს ფრთენი სერაბიმნი, პირთა თვისთა დამფარველნი და გალობით მღალადებელნი გალობასა ანგელოსებრსა: ალილუია, ალილუია, ალილუია.“

პირველ შეწირულზე შესრულდება ასე: „აწ ძალნი ცათანი ჩვენთანა უხილვად ჰმსახურებენ, რამეთუ ესერა შემოვალს მეუფე დიდებისაი, ესერა მსხვერპლი საიდუმლოდ აღსრულებული ძღუენი, სარწმუნოებით და სიყვარულით მოვედით, რაითა ზიარებად ცხოვნებისა საუკუნოსა ვიქმნეთ, ალილუია, ალილუია, ალილუია.“